

OB ZAKLJUČKU 2. SLOVENSKEGA KONGRESA O VODAH

Pozdravljeni, plemeniti gospodje, *salut*, se je glasila uvodna pesem! Seveda, drage dame, pozdrav velja tudi za vas – za *questo* in za *quello*...

Naj povem, da je tale tekst zorel kar dolgo časa. Namenoma. Zato ker sem eden takih, ki v tej dvorani najmanj vemo o vodarstvu, mi dovolite da lahko prispevam, kako se je moj pogled na »gospodarjenje« ali pa raje spoznavanje z vodo od prvega dne, spremenil do današnjega. Verjemite, povezovanje takšnega kongresa o povezovanju, je prav naporno. Nisem namreč voda, da bi lahko karkoli povezal... Pa še kopati se nisem imel časa.

Nič zato! Plaval sem v spominu, kamor se mi je dobro vtisnilo kar nekaj govorov, predvsem tistih, ki so me opomnili, da smo v bistvu ljudje tisti, ki dajemo vrednostne sodbe o vodi, ki je sama po sebi naravna. In te naše vrednostne sodbe so vedno izrazito dvojne. Ovisno od tega, ali nam po grlu steče sveža hladna voda ali pa nam hišo odnese poplavna ujma.

Človek pač z razumom deluje. Tako po Heideggrovo, v svojem okolju. Toliko na široko, kolikor potrebuje, do horizonta do katerega vidi. Dela z namenom, da bi nekaj stalo in kljubovalo propadu, s čimer ni samo po sebi po mojem mnenju nič narobe. Pač delujemo v svojem interesu in v interesu svoje vrste (čeprav bi Dawkins, tako, po kapitalistično, še to, o vrsti, verjetno spodbijal). Seveda nič človeškega ni večno, kar bi potrdila zgodovina, pa arheologija; toda tudi od naravnega nič ni večno, kot bi potrdila denimo paleontologija. Kljub temu pa bi bilo neumno, da se zaradi strahu ne bi lotili prav ničesar. »Komur je vode škoda, ta še kaše ne more skuhati«, so dejali naši predniki.

Če o čem, potem smo na tem kongresu želeli razpravljati o prihodnjem delovanju. Z namenom, da je nekaj boljše, trajnejše, čeprav šibko, bolj umno. Kar upošteva več dejavnikov, več spoznanj. Tako po človeško smo želeli preiti od upravljanja k umnejšemu, torej bolj informiranem gospodarjenju z vodo.

To me zopet pripelje do pregovora »Voda je dober sluga, a slab gospodar«. Kajti od dobrega gospodarjenja bo torej odvisno, kaj bo voda prinesla. V smislu drugega reka – ali bo »veliko prinesla ali pa veliko odnesla«. Bistveno vprašanje tega kongresa, se mi zdi, je, kakšno pa je to dobro gospodarjenje? Sam nisem strokovnjak in niti približno ne morem ponuditi odgovora, češrav je bilo mnogo pobud nakazanih v štirih temah. Lahko pa ponudim nekaj bolj splošnega. Lahko vržem takšno malo misel, za razmislek in navdih. Pojem dobrega gospodarjenja je bil izpričan na prehodu iz Stare v Novo Zavezo, kjer je za dobrega gospodarja označen tisti, ki iz svojega zaklada prinaša novo in staro.

Glas, ki sem ga slišal nedolgo nazaj še odzvanja v mojem srcu, je govorila pesem *Una voce poco fa*, sicer v drugačnem kontekstu, kot je sedaj tale. Glas, ki pravi, dober gospodar prinaša iz svojega zaklada novo in staro.

Ne samo novo in ne samo staro! Najprej novo, ki je plod novih ljudi, novih okoliščin, novih spoznanj. In seveda staro. Kot podlaga novemu, kot tisto, česar se spominjamo in priznavamo kot uveljavljeno. Dober gospodar je novi človek, ki pa je zmožen v starem zakladu, ki ga je prejel, videti tako svoje – tisto, kar je novo, kot tudi tisto, kar mu je bilo zaupano – staro.

Na tem kongresu sem videl, da nam je bilo predano bogastvo, kot se vam morda klišejsko sliši. Bodisi v pestrosti, bodisi v količinah. Pa vendar so naši stari vedeli poudariti, da je »Bolje biti tam, kjer je dobra voda, kot tam, kjer je dober kruh«. Rekli boste češ, »Ta vodi vodo na svoj mlin«. Vendar je bilo na tem kongresu opaziti kar nekaj predavanj, ki so želela opomniti, da je potrebno vodo začeti tretirati kot bogastvo, kot neprecenljivo, kot javno, kot skupno dobro.

Kako definirati to javno, to skupno, še ne vem dokončno. To bo naloga pravnikov, pa tudi vsakega od nas posebej, v smislu tiste osebne odgovornosti. Se mi pa zdi, da če se na osebni ravni začnemo spraševati o osebni odgovornosti, kaj hitro naletimo na pojem drugega. Štartamo iz: »Kaj mi pomeni voda, kakšna hočem da je zame, kaj povzročam s svojim vedenjem?« In prav na tem mestu kaj hitro ugotovimo, da s svojim lastnim vedenjem vedno vplivamo na drugo ali drugega. Bodisi v širokem horizontu ekosistema, ali zgolj v ožjem, našega bližnjega. In tam postane voda takšna, ki si jo delimo.

Ob tem pa pridemo do še ene pomembne točke te konference – mislim, da če je voda skupna dobrina – v smislu, da si jo delimo z drugimi, bo potrebna tudi malo bolj skupna zavest o njej, skupna skrb za njo, bodisi državna skrb, bodisi kakšna druga. To bo temeljito povezano z izobraževanjem. Slednje pa, mislim, ni namenjeno zgolj stroki, ampak širši družbi, torej tudi nestrokovnjakom, oziroma kot se reče – različnim javnostim. V ta razvoj skupnega ozaveščanja bo potem mogoče vpeljevati tudi sočasen razvoj definicij »vodnih virov« in razširjenega pomena besedne zveze »vodni krog«. Da se široko sodelovanje obrestuje, je bilo razvidno iz nekaterih primerov, denimo gospodarjenja z vodo na Japonskem, o bogatem vključevanju javnosti oz. ljubiteljev in pa iz pregledov zgodovine vodarstva na prostoru, ki ga imenujemo Slovenski.

Obstaja mit, da je Jefferson pri pripravi ameriške demokracije vzel zgled pri slovanskem ustoličevanju na knežjem kamnu. Kljub legendarnosti te pripovedi pa je dejstvo, da smo se Slovenci vedno znali »zmenit«! Pa ne vzemimo tega za slabo. Poglejmo na to kot priložnost. Naši predniki so se v visokem in poznem srednjem veku; kljub temu da so bili nemalokrat v okviru ene same vasi upravno razdrobljeni pod množico različnih zemljiških gospostev, uspeli dogovoriti o skupnih stvareh. In ena od njih je bila poleg skupne paše, skupnega župana, tudi skupna voda za napajanje živine, pranje, pitje in kuhanje. Zmeniti se nekaj na skupni – pa ne zdaj nujno slovenski ravni, je velik dosežek. Upoštevati želje, priporočila, opozorila več deležnikov ni mačji kašelj, ampak je nasprotno, odraz veličine duha.

In naj mit o Slovencih, na ta način postane resničnost. To nam vsem skupaj želim ob zaključku tega kongresa in vas pozdravljam do prihodnjega morebitnega snidenja.

Libiamo, libiamo ne'lieti calici che la bellezza infiora. Pijmo, pijmo iz veselih kupic, ki jih okrašuje lepota! Da se morda voda izpremeni v vino!

Benjamin Fele